

Aragti guud oo ka fiican, xataa daryeel ka fiican

Tusmada bukaan socodka qaranka. Fursad cusub oo ay daryeelka caafimaadku ku helayaan maclumaadkaaga.

Somaliiska

Sawir buuxa oo ka fiican

Tusmada bukaan socodka qaranka waxa hada tartiib tartiib looga bilaabey Iswiidhan. Wxa hada ay ka shaqeysaa golaha deeganka, dawlada hoose iyo daryeel caafimaad bixiyayaasha gaarka loo leeyahay.

Adigu uma baahnid inaad wax sameysid. Maaha hada xiligan. Laakiin marka xigta ee aad u baahato daryeel, dhakhtarka ama shaqaalaha kale ee daryeelka caafimaadka ayaa ku weydiin kara ogolaanshahaaga inay helaan macluumaad ku dhigan malafkaaga.

Waxaad xaq u leedahey in aanad ku jirin habka tusmada bukaan socodka qaranka. Hadii aad taas dooneyso, waxa masuuliyadaada ah inaad u sheegto shaqaalaha caafimaadka warbixinta ay u baahan yihiin inay ogaadaan si ay kuu siyyaan daryeel fiican oo amaan ah.

Bogga 1177.se/sammanballen-journalforing ayaa ah meesha aad ka heli doonto dhamaan warbixinta. Waxaad booqan kartaa boggan si aad jawaab uga hesho su'aalaha aad hayso. Wxa kale oo aad ka arki kartaa xiliga bixiyaha daryeelkaaga caafimaadkaagu uu qorsheynaayo inuu adeegsan tusmada bukaan socodka qaranka.

Wax kastaa way isku xidhan yihiin

Waxaad dareemayo waa wax sababo badan ka kooban. Hadii anagu, dadka ka shaqeeya daryeelka caafimaadka, aanu aqoon badan kuu leenahey, waxaanu ku siin karnaa daryeel dhakhso badan oo ka fiican. Taasina waa sababta aanu diiwaanka u kaydino.

Diiwaankaasi waxa ku jira taariikhda daaweyntaada ee uu daryeel bixiye gaar ahi ku siiyey. Hasayeeshee, dhamaan diiwaanada ay daryeel caafimaad bixiyayaasha kala duwani hayaan layskuguma soo ururin meel kaliya. Daryeel nooc kasta oo aad ka heshay mid ka mida daryeel caafimaad bixiyayaasha loogama arki karo si toosa mid kale.

Patientdatalagen (Xeerka Macluumaadka Bukaan-socodka) ayaa hada u saamaxaaya daryeel caafimaad bixiyayaasha iney akhriyaan macluumaadka ku qoren diiwaankaaga. Taas micnaheedu waxa weeye in qofka aad booqatey uu heli karo macluumaadka adiga ku khuseeya, iyadoon loo eegeyn golaha deegaanka, dawlada hoose ama daryeel caafimaad bixiyayaasha gaarka loo leeyahay ee aad u doonato daryeelka.

Taas waxa loo yaqaanaa tusmada bukaan socodka qaranka. Waxa loo dhisay si ay noogu suurto gasho inaanu si dhib yar u aragno taariikhda daaweyntaada iyo inaad si dhakhso ah u hesho daryeel ficaan oo ammaan ah.

Adiga shuruudahaaga

Tusmada bukaan socodka qaranku waxay u suurto galineysaa qofka adiga ku siinaaya daryeelka inuu arko nooca daryeelka hore laguu soo siiyey. Tusaale ahaan, waxay arki karaan inaad wax xasaasiyad ka leedahey iyo inaad qaadanayso daawooyin aan la ogoley in lala qaato daawooyin kale.

Kaliya shaqaalaha daryeelka caafimaadka ee kula leh xidhiidhka bukaan socodka ayaa heli kara maclumaadka malafkaaga. Waa inay marka hore ku waydiistaan ogolaanshahaaga.

Ma waxaad dooneysaa inaad tusto kaliya qayb kamid ah maclumaadkaaga, oo aanad dhamaan wada tusin? Wuxaad xakameyn kartaa warbixinta malafkaaga ee aanad rabin in la siiyo daryeel caafimaad bixiyayaasha kale. Waa adiga cida go'aamineysa maclumaadka la xakameynaayo iyo xiliga la xakameynayaa intuu leeg yahey. Wuxaad dalban kartaa in xakameynta laga qaado markasta.

Adigaa go'aaminaaya.

14 su'aalo ku sabsan tusmada bukaan socodka qarana

Ayaa arki kara macluumaadkeyga?

Shaaqalaha daryeelka caafimaadka oo si sugar loo soo cadeeyey una baahan macluumaadkan si ay kuu siyaan daryeeli fiican oo amaan ah ayaa heli kara tusmada bukaan socodka qaranka. Shaaqalaha daryeekla caafimaadka waa inay xidhiidhka bukaan socodkula lahaadaan adiga oo ay haystaan ogolaanshahaaga.

Sidee ayaan u hubiya in sharafteyda la dhowrey?

Shaaqalaha caafimaadka oo si sugar loo soo cadeeyey ayaa akhriyi kara malafkaaga bukaan socodka. Waa inay iyagu kula lahaadaan xidhiidhka bukaan socodka adiga oo ay haystaan ogolaanshahaaga. Waa suurto gal in diiwaan la isticmaala si loo raad raaco cida akhrisatey malafkaaga, iyada oo aad u leedahey xaq inaad aragto diiwaankaas. Daryeel bixiye kastaa waxa uu si nidaamsan u ilaaliya diiwaankaas.

Miyaan xakameyn karaa macluumaadka?

Haa, adiga ayaa go'aaminaaya in malafka bukaan socodka la xakameyo guud ahaan iyo qayb ahaanba waxa ku jira tusmada bukaan socodka qaranka. Waxa kale oo aad go'aamineysaa in amarka xakameynta laga qaado.

Maxaa dhacaaya hadaan xakameynta ka qaado?

Waxay tusmada bukaan socodka qaranka tusaysaa in macluumaadka la xakameyey. Waaad go'aansaneysaa inaad la qaybsato macluumaad la xakameyey shaqaalaha daryeekla caafimaadka.

Maxaa dhacaaya hadii aan miyir-beelo?

Waxay shaqaalaha daryeekla caafimaadku dalban karaan in "furitaan xaalad deg-deg ah" oo tusmada bukaan socodka qaranka la sameeyo si loo helo macluumaadkaaga. Hasa yeeshi, tan kuma jiraan macluumaadka la xakameyey oo ku jira daryeel caafimaad bixiye kale. Furitaanka xaalada deg-dega ah waxa si joogto ah u ilaaliya daryeel caafimaad bixiyaha.

Anigu ma doonaayo inaan ka mid noqdo tusmada bukaan socodka qaranka!

Waxaa xaq u leedahey inaanad inaanad ku jirin tusmada bukaan socodka qaranka. Hadii aad taas u sheegto daryeel caafimaad bixiyahaaga, daryeel bixiye kale ma heli karo macluumaadkaaga.

**Miyey internedka
ku jiraan
macluumaadkeygu?**
Maya, dhamaan malafyada waxa lagu kaydiyya nidaamka ku kooban meesha ee daryeel caafimaad bixiyayaasha.

Hal bukaan socod - hal xidhmo oo malafyo ah?

Maya. Waxay tusmada bukaan socodka qaranka micnaheedu tahey in dhowr daryeel caafimaad bixiye ay heli karaan midba ma kale macluumaadkiisa hadii adiga bukaan socodka ahi aad siisay ogolaanshahaaga.

Nabad ilaalinta IT-da tee ayaa la isticmaaley?

Xeerka Macluumaadka Bukaan-socodka iyo nidaam-maamuleedkiisu waxay leyihii shuruudo khaas ah oo ogolaansho rasmi ah iyo maamul helitaanka ah. *Datainspektionen* (Gudiga Baadhista Macluumaadka) ayaa ah maamulka masuuli-yadadeeda leh.

Miyaan xakameyn karaa macluumaadka ilmahegya?

Maya, ma xakameyn kartid macluumaadka ku sabsan carruurtaada. Marka ilma-hu uu koro ee uu caqliyeysto, waa ay xakameyn karaan iyagu macluumaadka.

Liistada yare ee erezada

Miyey cid kal ii bixin kartaa ogolaanshaheyga?

Maya, adiga bukaan socodka ah oo kaliya aaya bixin kara ogolaanshaaga.

Hadii aad dalka dibadiisa joogo?

Tusmada bukaan socodka qaranka waxay khuseysaa kaliya Iswiidhan.

Miyey ku jiraan macluumaadka daawadeydu?

Haa, macluumaadka daawada waa ay ku jiraan tusmada bukaan socodka qaranka.

Maxaa loo sameeyey tusmada bukaan socodka qaranka?

Sharci dajiyayaashu waxay dooneyaan inay adkeeyaan sharafta, amaanka iyo kalsoonida bukaan socodka. Shaqaalaha daryeelka caafimaadku waxay si ka dhib yar, ka amaansan oo ka dhakhsso badan u heli karaan sawir buuxa oo taariikhda daaweyntada. – taas waxay iyaga u suurto galisaa inay iyagu si dhakhsso badan kuu siyyaan daryeel fiican oo amaan ah.

Diiwaan

Marka shaqaalaha daryeelka caafimaadku ay akhristaan malafkaaga, waa la diiwaan galiiya taas iyadoo hadhow dib loo eegi karo. Waxaad xaq u leedahey inaad eegto cida akhriidey macluumaadka ku jira malafkaaga.

Furitaanka xaaladadeg-dega ah

Tani waxay u ogolaaneysaa shaqaalaha inay helaan macluumaadka malafkaaga markaanad adigu siin Karin ogolaanshahaga. Furitaanka xaalada deg-dega ah waxa si joogto ah u ilaaliya daryeel caafimaad bixiyaha.

Xeerka Macluumaadka Bukaan socodka

Xeer la sameeyey 2008 oo leh sharci isku dhagan oo ku sabsan sida macluumaadka shahsiga ee daryeelka caafimaadku loo maareeyo. Xeerku waxuu maamulaa sir haynta, tusmada bukaan socodka qaranka, dadka xaq u leh iney helaan macluumaadka bukaan socodka iyo xuquuqda bukaan socodka ay ku xakameynayaan macluumaadka.

Xidhiidhka bukaan socodka

Marka shaqaalaha daryeelka caafimaaku ay adiga xidhiidh kula sameeyaan iyago ku daryeelaaya ama ku daaweynaaya.

Tusmada bukaan socodka qaranka

U ogolaaneysaa daryeel caafimaad bixiyayaasha inay akhriyaan macluumaadka ku dhigan malafka daryeel caafimaad bixiye kale.

Ogolaansho

Markaad haa tidhaahdo oo aad siiso ogolaanshahaaga shaqaalaha daryeelka caafimaadka si ay u helaan tusmada bukaan socodka qaranka.

Xakameyn

Kuu ogolaaneysaa inaad xakameyo aanad rabin in ay daryeel caafimaad bixiyayaasha kale arkin.

Daryeel caafimaad bixiyayaasha

Goleha deegaanka, dawlada hoose iyo shahsiyaadka kale ee sharciga ama daryeel caafimaad bixiyayaasha gaarka loo leeyahay ee sameeya adeega daryeelka caafimaadka.

Shaqaalaha daryeelka caafimaadka

Shaqaalaha u shaqeeya daryeel caafimaad bixiyayaasha si ay u maamulaan daryeelka iyo daaweynta.

Ma waxaad rabtaa inaad wax dheeraad ah ogaato? Nala soo xidhiidh!

Meelo kala duwan oo aad warbixin ka heli karto:

1177.se/sammanhallen-journalforing

datainspektionen.se/lagar-och-regler/patientdatalagen

regeringen.se/sb/d/10671